

**KADINA YÖNELİK EKONOMİK ŞİDDET:
SİVAS İLİ (CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ) ÖRNEĞİ****ECONOMIC VIOLENCE TOWARDS WOMEN: SAMPLE OF SIVAS
(CUMHURİYET UNIVERSITY)***Veda BİLİCAN GÖKKAYA****Özet:**

Bu çalışmada, insanlıkla birlikte başlayan, yaşama ve özgürlükler konusunda bir hak ihlali olarak karşımıza çıkan ve her zaman kendini farklı biçimlerde var eden şiddet olgusuna yer verilmiştir. Bu çalışmada şiddetin ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, nedenleri, biçimleri ve etkileri ele alınmaktadır. Bunun için önce kuramsal veriler değerlendirilmektedir.

Toplumlarda bir problem çözme aracı olarak da kullanılan şiddet, evrensel bir özellik taşımak da dolayısıyla sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde değil aynı zamanda gelişmiş ülkelerde de kendini göstermekte, gündelik yaşamın içerisinde yer almaktadır. Kadınlar ve erkekler arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin (sosyo-kültürel, ekonomik vb. alanlarda) bir sonucu olarak ortaya çıkan şiddet, aslında kadın üzerinde güç ve kontrol kurmayı amaçlamaktadır. Kadının üzerinde kurulmaya çalışılan bu güç ve kontrol, kadının sadece fiziksel şiddete değil aynı zaman da başka şiddet (duygusal, cinsel, ekonomik vb. gibi) biçimlerine de uğramasına neden olmaktadır. Bu şiddet biçimlerinden ekonomik şiddet, çok fazla üstünde durulmayan, dillendirilmeyen şiddet biçimlerindedir. Oysaki kadının toplumsal yapı içerisinde ekonomik anlamda bir yer edinmesi, onun kimliğinin oluşmasında (bir birey olarak var olmasında) çok önemlidir.

Buradan hareketle Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışan 154 kadın idari personelin katıldığı bu çalışmanın amacı, toplumdaki sosyo-kültürel ve ekonomik yapının, kadına karşı işlenen şiddeti (özellikle de ekonomik şiddeti) nasıl oluşturduğunu, ne gibi sonuçlara yol açtığını ve bu konudaki çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Uygulamadan elde edilen veriler, genel bulgular halinde sunulmakta ve değerlendirilmektedir. Araştırma sonucuna göre örnekleme giren kadınların %51.3'ü duygusal şiddete, %13.6'sı ekonomik şiddete, %9.1'i fiziksel şiddete, %4.5'i cinsel şiddete (%20.8'lik kısmı ise soruyu yanıtlamamıştır) maruz kaldığını ifade etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplum, Kadın, Şiddet, Ekonomik şiddet.

* Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi - Sivas bilican@cumhuriyet.edu.tr

Abstract:

In this study, we studied the phenomenon of violence; as old as humanity, which we confront as a violation of rights in respect of existence and freedoms, and which brings itself into existence every time in various ways. Throughout the study, what the violence is, how it emerges, its causes, forms, and effects are discussed. Therefore, theoretical data were reviewed initially.

Violence which is used as a tool for problem-solving in societies has a universal quality, thereby it exists not only in underdeveloped or developing countries but also developed countries, and it is present in the daily life. Violence; that emerges as a result of unequal power relations (in the socio-cultural, economic, etc. fields) between men and women, aims to exert power and control over women. This exertion of power and control causes women to be exposed to not only physical violence but also other forms of violence such as emotional, sexual, economic etc. One of these; economic violence, is a form of violence which is not accentuated very much. However, woman's gaining a place economically in the social structure is very important in forming identity (existence as an individual).

Starting from this point, the aim of this study in which 154 female administrative staff of Cumhuriyet University participated is to present how socio-cultural and economic structures of the society constitute violence (especially economic one) towards women, what results it causes, and suggestions about its solution. Data obtained through the procedure are presented and evaluated as general findings. According to the results of the study, 51.3% of the participants stated that they are exposed to emotional violence; 13.6% to economic violence; 9.1% to physical violence; 4.5% sexual violence (20.8% of the participants did not respond to this item).

Key words: Society, Women, Violence, Economic Violence.

Giriş

Şiddet, her ne kadar günümüzün önemli toplumsal problemlerinden biri olsa da kaynağı ve varlığı çok eskilere (savaşlar, cadı avları, toplu kıyımlar vb.) dayanmaktadır. Tek bir nedene dayanmayan, hem bireysel hem de toplumsal nedenlerle ortaya çıkan şiddet, en çok kadınları ve çocukları hedef almaktadır.

Toplumsal boyutta çok sık karşılaştığımız şiddet olgusu, kendini farklı biçimlerde ve derecelerde göstermektedir. Darp etme, dövme, aşağılama, taciz ve tecavüz etme hatta ölüme kadar vardırılan şiddet, insanlık adına bir hak ihlali olarak ortada durmaktadır.

Birçok araştırmacı (psikologlar, hukukçular, feminist gruplar, sosyologlar) tarafından ele alınan şiddet olgusunda (özellikle 1980'lerde konuşulmaya ve tartışılmaya başlandı), sorunların ortaya konması ve çözüm

önerilerinin bulunulmasında önemli yollar katedilse de sorunlar istenilen düzeyde ve derecede ortadan kaldırılamamıştır.

Şiddetin, varolan sorunların çözümlenmesinde ya da aşılmasında bir araç olarak kullanılması, bu olgunun geçmişten günümüze kadar gelmesinde önemli bir nedendir. Genellikle erkeklerin, kadınlara uygulamış olduğu şiddet, “... sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik faktörlere, bireyin yakın çevresi ile ilişkilerine dayalı olarak çıkmaktadır” (Kocacık, 2004: 11).

1. ŞİDDETİN TANIMI VE NEDENLERİ

Bireylerde fiziksel ve zihinsel travmalar yaratıcı bir edim olarak değerlendirilen şiddet, “Bir kişiye, bir gruba ve topluma karşı yaralanmayla ölüm ve psikolojik zararlar gelişme geriliği ile veya çöküntü ile sonuçlanacak fiziksel güç veya tehdit uygulamaktır” (Mian, 2005: 14). Dr. Fitzhugh Dodsun da şiddeti, öfke ya da düşmanlık duygusunun yoğun ve yıkıcı bir biçimde somutlaşması olarak tanımlamaktadır (Selvi, 1993: 190).

Şiddet, bireyin topluma girmesiyle birlikte başlamakta, biçimi, boyutu ve derecesi ise içinde bulunduğu toplumsal yapıdan ayrı düşünülmemektedir. “Şiddet, ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık gösterebilir. Bazı kültürlerde bir tokat önemli sayılmazken bir başkasında tepkiyle karşılanabilir” (Arın, 1996: 305).

Şiddet, her ne kadar toplumların yapısından beslenip, gelişse de gelişmiş ya da az gelişmiş/gelişmekte olan bütün toplumlarda varlığını sürdürmektedir. Şiddet çok boyutlu bir olgu olduğundan tek bir nedene değil birçok nedene bağlı bulunmaktadır. Diğer bir anlatımla şiddet, ekonomik, psikolojik ve toplumsal boyutları da içine alan geniş bir çerçeveye sahiptir. Tezcan (1996: 107)’ın da dediği gibi, “Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçekliklerle bağdaşmamaktadır”.

Şiddetin tek bir nedenle açıklanamayacak kadar karmaşık bir yapı olduğunu vurgulayan araştırmalar, “Şiddete ilişkin risk faktörlerini: Yoksulluk, eğitimsizlik, kötü aile koşulları, şiddete eğilimli gruplar içinde yer almak, kitle iletişim araçlarından ve popüler kültürden etkilenmek, çocuklukta yoğun şiddete maruz ve/veya tanık olmak, sosyopati ve hatta kromozom anomalileri gibi bir dizi risk faktörleri belirlemiştir” (User, Kümbetoğlu, Kolankaya, 2002: 161) Diğer bir deyişle şiddet, hem bireysel hem de toplumsal unsurlarla alakalı bir edimdir. Bireysel düzeyde ve toplumsal düzeyde yaşanan şiddet ise birbirini etkilemektedir.

Şiddeti ele alan ve onu açıklamaya çalışan yaklaşımlar da vardır. Her ne kadar ortaya atılan bu yaklaşımlar tek başlarına şiddeti ve onun nedenlerini açıklamaya çalışsa da tek başına bu durumun altından kalkamamakta, birçok eleştirilere maruz kalmaktadırlar. Dolayısıyla şiddeti ele alırken tek bir yaklaşımdan değil birden fazla yaklaşımın savunduğu

fikirleri sentez yapmaya yani bir anlamda eklektik bir yaklaşım ortaya çıkarmak durumunda kalınmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki fonksiyonalist yaklaşımdır. Dengeyi, düzeni, bütünlüğü vb. gibi kavramları temele alan fonksiyonalist yaklaşım şiddeti, "...toplumsal yapıdaki uyum ve eşgüdümü bozucu (eşlerin benzer backrounlara sahip olamama, denk eğitim seviyesinin olmaması, eşlerin çalışma ve gelir durumlarının farklı olması vb. gibi) disfonksiyonel öğelere bağlarlar. Levi-Strauss ve onun Sistemler Yaklaşımı ise şiddetin çocuklarca ailedeki ve medyadaki örnekleri yüzünden öğrenildiği ve güçlendirildiği fikrine dayanır. Eğer bir çocuk büyüme sürecinde yetişkinlerin sorunlarını çözmek için şiddete başvurduklarını izler ve bunu içselleştirirse kendisi de büyüdüğünde sorunları çözmede şiddeti karısında ve çocuklarına uygulamaktan geri kalmayacaktır. Diğer bir yaklaşım ise Değişim/sosyal kontrol teorisidir. Bu teori, insanların ödülü, maliyetinden fazla olduğu sürece davranışlarını sürdürecekleri anlayışına dayanır. Bu teori, formel ve formel olmayan sosyal kontroller olmadan sapmaların çıkacağını savunur. Çatışmacı teori ise fonksiyonalizmin anti tezi olarak geliştirilmiş ve toplumu oluşturan birim ve öğeler arasındaki süreklilik arz eden çatışmaya vurgu yapmıştır. Bu çatışmanın ise bireylerin, grupların ve sınıfların nesnel koşullar içinde oluşan farklı çıkarları, özlemleri ve değer yargıları olmasından kaynaklanmaktadır. Bu ise sosyal yapıya dinamiklik kazandırarak, sosyal uyumun artmasına ve gelişmeye katkıda bulunarak bütünleşmeyi hedefler. Çatışma her ne kadar doğal bir süreç olarak algılsa da bunu ekonomik güç ilişkilerinin eşitsizliğine de bağlayan ve ailenin ortadan kalkmasını savunanlar (Marx, Engels) da vardır. Bu düşünce kadın sorununu da gündeme taşıyarak feminist teorisinin de gelişmesinde etkili olmuştur. Feminist teori ve onu destekleyenler toplumda cinsiyet ve güç ilişkilerini anlamadan şiddetin anlaşılamayacağını savunurlar. Onların bakış açısına göre şiddet, ataerkil sosyal yapıdan kaynaklanmaktadır. Erkeklerin ekonomik, politik ve sosyal kaynaklara daha kolay ulaşır olması onları kadına göre kuvvetli yapar ve kadınların da erkek şiddetine daha zor karşı koymasına neden olur" (Ayan, 2007).

Özetle, şiddetin ve onun nedenlerini açıklamaya çalışan yaklaşımlar, şiddeti ve onun nedenlerini, çözüm yollarını tek başlarına çözmekte yetersiz kalsa da, boşluklar oluştursa da diğer teorilerle beraber düşünüldüğünde daha doyurucu ve tamamlayıcı bir durum sergilemektedir. Çünkü şiddet, tek bir nedenle açıklanamayacak kadar kompleks bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla eklektik düşünmek, bu doğrultuda hareket ederek açıklamalarda bulunmak daha isabetli bir tutum olacaktır.

2. KADINA KARŞI ŞİDDET TÜRLERİ VE EKONOMİK ŞİDDET

Tüm toplumlarda olduğu gibi şiddete en çok kadınlar ve çocuklar maruz kalmaktadır. Sorunun merkezinde yer alan kadın, geçmişte olduğu

gibi günümüzde de şiddetle yüz yüze yaşamakta, insanlık hakları bağlamında hak ihlallerine uğrayarak özgürlük alanları daraltılmaktadır.

Kadınların karşılaştığı şiddeti, Birleşmiş Milletlerin 1993'te yayımlanan Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi, "*cinsiyete dayalı ve kadınlarda fiziksel, cinsel, psikolojik her hangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sonucu doğurmaya yönelik özel yaşamda veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesidir diye tanımlamaktadır. Ancak hemen 2. maddede şiddet biçimlerinin bu tanımla sınırlı olmadığını, yukarıda sayılanların yanında kadına zarar veren her türlü geleneksel ve görenekssel uygulamaların da bu kavrama girdiğine işaret etmiştir*" (Arın, 1996: 305).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere şiddet sadece fiziksel değil, aynı zamanda cinsel, duygusal, ekonomik gibi şiddet türlerini de kapsamaktadır. Aksoy (1993: 15), kadına yönelik şiddeti genel anlamda dört grupta toplamaktadır: 1) Fiziksel şiddet, 2) Cinsel şiddet, 3) Duygusal şiddet, 4) Ekonomik şiddet. Aksoy, bu şiddet türlerinin yanında özellikle yaşlı ve çocukların maruz kalmış olduğu (kişinin sosyal ihtiyaçlarını gidermeme) ihmali de aile içi şiddete dahil etmiştir.

Toplumsal yapıda şiddetle yüz yüze yaşayan kadınların, son yıllarda çok konuşulmayan ve tartışılmayan ekonomik şiddeti ve onun nedenlerini, sonuçlarını tartışmaya başladıklarını gözlemliyoruz. Ekonomik şiddet bir anlamda kadınların maruz kaldığı diğer şiddet türlerini (kendi de diğer şiddet türlerinden etkilenmekle beraber) etkilemekte, hatta onların önemli bir nedenini de oluşturmaktadır. Çünkü ekonomi, gücü ve iktidarı simgeleyen hatta toplumsal yapıdaki ilişkileri belirleyen, biçimlendiren bir özelliğe sahiptir.

Kadına yönelik şiddete uluslar arası bir tanım getiren Birleşmiş Milletler'in 1993 yılında yayımlanmış olduğu tanımda ekonomik şiddete doğrudan değinilmese de toplumsal yapıdaki edimler, bu şiddetin var olduğunu ve yaşandığını göstermektedir. Nedir peki ekonomik şiddet? Ekonomik şiddet kadının; "**emeğine, yarattığı/ürettiği değere, varlıklarına, kazanma gücüne kazancına, karar alma hakkına el koymaktır. *Gelecekteki üretme ve kazanma gücünü elinden alma anlamına gelen bilgisiz bırakmaktır. *Gelecekteki ekonomik güvencelerini ortadan kaldıran güvencesiz bırakılmadır*" (Işık, 2007: 115).

Kadın, şiddete bilindiği üzere ilk önce aile içerisinde, daha sonra da diğer toplumsal yaşam alanlarında uğramaktadır. Şiddetin ekonomik boyutunu kadın; aile içerisinde ücretsiz aile işçisi olarak, çalışıyorsa çalışma gelirin el konularak (banka/maaş kartını elinden alarak kullanma), kadınların takılarına, mal ve nakit paralarına el konularak, mirastan yoksun

bırakılarak, kadın istediği halde çalışmasına engel olunarak, başlık parası karşılığı satılarak, fahişeliğe zorlanarak, kendisine ailenin gelir ve giderleri hakkında, tasarruf hakkında, bunların nerede tutulduğu, nasıl değerlendirildiği hakkında bilgi verilmeyerek, eve yeterli para bırakılmayarak, boşanmadan sonra kadın ve çocuk için nafaka ödemeyerek, kadının iş hayatına aktif olarak katılmasını (utmamak, eğitimini tamamlamasına engel olunarak, beceri kazanmasını engellemek vb. gibi), ekonomik anlamda güç elde etmesini önleyerek vb. gibi olaylarla görmektedir (Işık, 2007: 116-117). Ekonomik faktörün şiddet ilişkisindeki etkinliği iki yönlü olduğuna dikkat çeken İçli (1994: 13)'ye göre ya kadın ekonomik açıdan erkeğe bağımlıdır ya da mesleki statü açısından erkekten üstündür. Bu ikinci durum onu erkek için bir tehdit unsuru haline getirmektedir”.

Kadın sadece ekonomik şiddete ailede maruz kalmamakta aynı zamanda devletin uygulamalarındaki eksikliklerden kaynaklı ekonomik şiddete de uğramaktadır. Devletin ve onun kurumlarının da ataerkil bir yapıda olduğu düşünülürse bu durumun kaçınılmaz olduğunu da belirtmekte fayda vardır. “... Aile içinde kadına yönelik şiddeti üreten dinamikler, yalnızca aile içinden değil toplumun toplumsal, hukuksal, ekonomik, siyasal ve eğitimsel yapısı içindeki ayrımcı ve kadını erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan kaynaklanmaktadır” (Ekizceleroğlu, Zeyrekli, 2007: 66-67).

Devletin uygulamalarındaki eksikliklerden kaynaklanan kadına yönelik ekonomik şiddet, “*işgücü piyasasındaki eşitsizlikler, eğitimdeki, siyasetteki, karar mekanizmalarındaki ayrımcılık ve eşitsizlikler, kadınları düşük gelirli işlere mahkum bırakan, ekonomik güç elde etmesini engelleyici uygulamalardır. *Kadının kendine ait sosyal güvenliğinin olmamasına yol açan uygulamalarla yaratılan ‘sosyal güvencesizlik ve erkeğe bağımlılık’ ekonomik şiddettir. Bu anlamda genel sağlık sigortasının yokluğu, vatandaşlık aylığının yokluğu, çocuk yardımı vb. bazı ödemelerin kadına verilmemesi gibi devlet uygulamaları da devletin kadına yönelik ekonomik şiddeti olarak değerlendirilebilir. *Çalışan yoksulların önemli bir kısmını oluşturan örneğin ev eksenli çalışma gibi çalışma türlerinde çalışanlarla ilgilenmemek, onların işçilik haklarını ve sosyal güvenliklerini düzenlememek ekonomik şiddettir” (Işık, 2007: 117).

Görüldüğü üzere kadınlar, hem evde ürettikleriyle hem de toplumsal yaşamın diğer alanlarında ürettikleriyle çalışma yaşamının en önemli ögesi olmalarına rağmen hâlâ ekonomik şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durum da konunun disiplinlerarası boyutta araştırılmasını bir gereklilik hâline getirmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırma evrenini, Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışan 468 kadın idari personel oluşturmaktadır.

Bu araştırmada evrenden tesadüfi yolla seçilen 154 kadın idari personel, aile içinde ekonomik şiddete ilişkin değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada 154 kadına anket tekniği uygulanmıştır.

Araştırmanın saha çalışması Şubat-Nisan 2010 döneminde yapılmış, ankete katılan kadınlara bir kısmı açık, bir kısmı kapalı uçlu olarak hazırlanan soru kağıdı (56 soru sorulmuş) uygulanmış ve sonuçlar istatistiksel tekniklerle (ki kare) değerlendirilmiştir. Böylece alt hipotezler test edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, kadına yönelik ekonomik şiddetin sosyolojik özelliklerini belirleyerek hem şiddeti uygulayan hem de maruz kalanların sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarını analiz etmektir.

3.2. Değişkenler

3.2.1. Bağımlı değişken: Kadına yönelik ekonomik şiddettir.

3.2.2. Bağımsız değişkenler: Yaş, medeni durum, eğitim, gelir, hane halkı sayısı, hanedeki çocuk sayısı, ailedeki kararların kim tarafından alındığı, eşin ailenin ekonomik anlamda ihtiyaçları karşılayıp karşılayamadığı, maaş kartının kim tarafından kullanıldığı, toplumdaki mevcut sosyo-kültürel yapı, kadınların daha çok çalışması, kadınların işte verimsiz olması, kadınların işte isteyerek çalışması, kimseye özellikle de erkeğe bağımlı olmaması, ailenin kutsal olması.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

3.3.1. Temel Hipotez

Kadına yönelik ekonomik şiddet ile kadının sosyo-kültürel ve ekonomik durumu arasında ilişki beklenmektedir.

3.3.2. Alt Hipotezler

1. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile kadının medeni durumu arasında ilişki beklenmektedir.

2. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile kadının eğitim durumu arasında ilişki beklenmektedir.

3. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile hane içinde alınan kararların kim tarafından verildiği arasında ilişki beklenmektedir.

4. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile kadının maaş kartını kimin kullandığı arasında ilişki beklenmektedir.

5. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile toplumdaki sosyo-kültürel yapı arasında ilişki beklenmektedir.

6. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile eşin eğitim durumu arasında ilişki beklenmektedir.

7. Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile eşin gelir durumu arasında ilişki beklenmektedir.

3.4. Araştırmanın Bulguları

3.4.1. Genel Bulgular

Ankete katılan idari kadın personele ait genel bulgulara bakacak olursak, ankete katılan idari kadın personelin %41.6'ı 21-30 yaş aralığında, %31.2'i 31-40 yaş aralığında, %20.8'i ise 41-50 yaş aralığındadır. Medeni durumlarına bakıldığında ise %57.8'i evliken %38.3'ü bekarıdır. Bu oranları %3.2 ile nişanlı, %6 ile boşanmış kadınlar takip etmektedir.

Araştırmaya katılan kadın personelin eğitim durumlarına bakıldığında %71.4'ünün yüksekokul-üniversite mezunu, %27.3'ünün ise lise mezunu olduğu görülmektedir. Eşlerinin eğitim durumuyla ilgili olarak ortaya çıkan sonuçlar ise şöyledir: Eşlerin %39.0'ı yüksekokul veya üniversite mezunu iken %17.5'i lise mezunu olarak kaydedilmiştir. Bu oranları ilkököl mezunu (%1.9) ve sadece okur-yazar (%6) takip etmektedir.

Ankete katılan idari kadın personelin %64.9'u üniversitenin genel idari hizmetler memuru olarak görev yaparken %21.1'lik kısmı ise bölüm sekreteri olarak görevlerini sürdürmektedir. Bu oranları %4.5 ile enstitü sekreterleri, %3.2 ile şefler takip etmektedir. Anket uygulanan kadınların eşlerinin meslekleriyle ilgili olarak ulaşılan veriler ise şöyledir: Eşlerin %24.0'ı memurluk mesleğini yaparken bunu %7.1 ile eğitimci ve serbest meslek takip etmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların %40.3'ü 1001 TL-1250 TL arasında gelire sahipken %22.7'i 1251 TL-1750 TL arasında gelire sahiptir. Eşin gelir durumundaki tabloya bakıldığında ise eşlerin %18.8'i 1251 TL-1750 TL arasında gelire sahipken %18.2'i 1751 TL ve daha yukarısı gelire sahiptir. Bunu %13.6'lık oranla 1001 TL-1250 TL takip etmektedir.

Ankete katılan kadınların oturulan çevreyle ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlardan, %76.0'i orta grup, %12.3'ü ise üst grup olarak belirlenmiştir.

Ailenizde sizden başka kimler var? sorusuna verilen yanıtlarda evli olan kadınların genelde eş ve çocuklarıyla birlikte, bekar bayanların ise

anne, baba ve kardeşleriyle birlikte yaşadıkları (%25.3) ayrıca bazı ailelerde %8.4 ile babaanne/anneanne, %3.9 ile de büyükbaba/dedenin de yaşadığı belirtilmiştir.

Hane halkının %50.0'ı 4-6 kişi aralığını oluştururken %39.0 ise 1-3 kişi aralığını oluşturmaktadır. Bunu %4.5'lik oranla 7-9 kişi aralığı takip etmektedir.

Ankete katılan kadın personelin vermiş olduğu cevaplardan yola çıkarak aile içerisinde %51.9 ile 1 ya da 2 çocuk olduğu, %16.9 ile 3 ya da 4 çocuk olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Aile içerisinde genelde kararları kim verir? sorusuna ankete katılan kadınlar, %63.6 ile eşiyile birlikte ortak karar aldıklarını, %12.3 ile de aile büyüklerinin karar verdiğini belirtmiştir. Bu oranları %9.1 ile kendisinin, %7.1 ile de eşinin karar verdiğini belirten cevaplar takip etmektedir.

Kadınların gelir harcama konusundaki tutumları tabloya bakıldığında %47.4'ünün eşiyile beraber harcadığı, %26.6'sının tek başına harcadığı ve %7.8'inin de eşine teslim ettiği anlaşılmaktadır.

Anketlere verilen cevaplardan kadınların, eşleri tarafından ekonomik anlamda ihtiyaçlarının karşılandığını (%56.5) çıkarabiliriz. Ancak bununla beraber %1.9 ile eşlerin ekonomik anlamda ihtiyaçlarını karşılamadığı veya %1.3 ile arasıra karşılandığını da gözardı etmemek gerekmektedir

Çalışan kadınların elde etmiş olduğu gelirin (maaş kartının kullanımı) kim tarafından kullanıldığı sorusu önemli bir sorudur. Bu soruya kadınlar %76.6 oranında kendim kullanırım derken %13.0 oranında eşim kullanır cevabını vermiştir.

Maaş kartınızı eşiniz kullanıyor ise bunun nedeni nedir? sorusuna kadınlar, %9.1 ile kendim istediğim için cevabını verirken %8.4 ise bütün harcamaları ve alışverişleri eşim yaptığı için cevabını vermektedir. %1.3'ü ise genelde kadınlardan daha çok zamanı olduğu için alışverişe erkeklerin çıktığını ve bunu için de maaş kartının eşlerinde olduğunu belirtmişlerdir.

Kadınların %83.8'i istedikleri zaman alışverişe çıktıklarını belirtirken %9.1'i çıkamadıkları cevabını vermiştir. Alışverişe çıkamama nedenlerini ise %5.8 ile kadınların aynı zamanda evde de çalışmasından dolayı zaman bulamadıklarını, sorumluluklarının çok daha fazla olduğunu ve yeterli paralarının olmaması oluşturmaktadır. Bu nedenleri %1.9 ile eşinin yeterince para vermemesi ve %1.3 ile eşinin izin vermemesi takip etmektedir.

Ankete katılan kadınların %34.4'ü eşlerinden boşanma durumunda nafaka almayı düşünürken %26.0'ı nafaka almamayı düşünmekte, %11.0'lık bir oransa bu soruya yanıt vermekten çekinmektedir. Boşanma durumunda nafaka almayı düşünmeyen kadınlar, buna %13.6 eşime ihtiyaç duymam,

%9.7'si eşimden hiçbir şey talep etmem, %1.3'lük bir kısmı ise eşim istesem de vermez cevabını vermiştir.

Kadınlar mirastan hak almalı mı? sorusuna kadınların çoğu (%94.8) evet derken çok az bir kısmı hayır demektedir. Hayır cevabını verenlerin nedenlerinin başında kadınlar istese de vermezler (%3.2) cevabı olmuştur. Ankete katılan kadınlara, Mirastan yararlandınız mı ya da yararlanmayı düşünüyor musunuz? soru sorulmuş, kadınların %53.2'i evet cevabını verirken %18.8'i hayır cevabını vermiştir.

Aile içinde veya çevrenizde en çok hangi şiddet türüne maruz kaldığınızı düşünüyorsunuz? sorusuna kadınların %51.3'ü duygusal şiddet, %13.6'sı ekonomik şiddet, %9.1'i fiziksel şiddet, %4.5'i cinsel şiddet cevabını verirken %20.8'lik kısmı ise soruyu yanıtlamamıştır.

Araştırmaya katılan kadınlara özellikle uygulanan ekonomik şiddetin nedeni ya da nedenleri sorulduğunda kadınların %30.5'i toplumdaki mevcut ekonomik yapıyı gösterirken %29.9'u sosyo-kültürel yapıyı, %20.1'i kadının eğitimsiz ve güçsüz olmasını, %12.3'ü erkeğin güçlü olması ya da gücü elinde bulundurmasını, %19.5'lik bir kısmı ise yukardaki tüm sebeplerin kadınlara karşı uygulanan ekonomik şiddeti beslediğini belirtmiştir.

Söz konusu ekonomik şiddetin nasıl önlenebileceği sorusuna kadınlar, %26.6 ile toplumdaki kadınların eğitim ve bilinç seviyelerini yükselterek cevabını verirken %20.1'i kadınları ekonomik anlamda girişimciliğe özendirerek uygulamaların yapılması, % 14.3'ü toplumda kadınlara karşı duyulan önyargıların ortadan kaldırılması, %13.6'sı kadınlara istihdam imkanı yaratacak uygulamaların yapılması, % 9.7'si devletin alacağı siyasal, yasal ve ekonomik karar ve önlemlerle, %44.2'si ise yukarıda belirtilen çözümlerin hepsinin olması gerektiği cevabını vermiştir. % 2.6'lık kısım ise toplumdaki erkeklerin eğitim ve bilinç seviyelerinin yükseltilmesi cevabını vermiştir.

Çalışma yaşamına katılan kadınla erkeğin eşit olup olmadığı konusunda sorulan soruya kadınların %46.8'i evet derken %46.1 (neredeyse hemem hemen aynı oranla) hayır cevabını vermiştir. Çalışma yaşamında kadınla erkeğin eşit olmadığını belirten kadınların %7.8'i bu durumun kadınların eğitim seviyesinin düşük olmasından kaynaklandığını savunurken %7.1'i kadınların çalışmak istemediğinden bahsetmektedir. Ancak anketin bu sorusunu cevaplayan kadınların %16.9'u mevcut bu durumun ataerkil toplum yapısından kaynaklandığını; yasal anlamda hakların eşit olmasına rağmen uygulamada bunun yapılmadığını; fırsat eşitliğinin olmadığını; kadının aynı zamanda evde eş, çocuk ve bakıma muhtaç olanlara da bakmak zorunda olduğunu; kadının süt, doğum vb. izinleri olmasından dolayı çok fazla tercih edilmediğini vurgulamışlardır.

Ankete katılan kadınların hepsinin çalışmasına rağmen, çalışma yaşamlarındaki haklarını bilmediklerini (bilenler: %72.7, bilmeyenler: %17.5), çoğunun bir sendikaya üye olmadıklarını (üye olanlar: 26.6, üye olmayanlar: 66.2), ve üye olmayı düşünmediklerini (üye olmayı düşünenler: %14.9, üye olmayı düşünmeyenler: 51.9) gözlemliyoruz.

Kadınların erkeklerden daha fazla gelir elde etmesi sorun yaratır mı? sorusuna kadınların %35.1'i hayır yaratmaz derken % 30.5'i evet yaratır cevabı vermiştir. Bununla beraber, kadının daha fazla gelir elde etmesi bazen sorunlara neden olur cevabı ise %29.9'u bulmaktadır.

Ekonomik şiddetin göstergelerinden birini ifade eden ve ekonomik anlamda cam tavan etkisi yapan üst kademeye yükselme sorusu konumuz açısından önem teşkil etmektedir. Genelde üst kademeye (aynı işte çalışan) kadın mı, erkek mi çıkar? sorusuna kadınlar %51.3'lük oranla erkekler, %16.9'luk oranla kadınlar cevabını vermiştir. Üst kademelere erkeklerin daha çok çıktığını ifade eden kadınlar bunun nedenlerini %39.6 ile kadınlar hak etse de onlara eşit davranılmıyor, %3.2 ile erkekler daha çok hak ediyor, %2.6 ile erkekler daha çok çalışıyor cevabını vermiştir. Ancak ankete katılan kadınların %10.4'ü ise bu nedenlerin dışında toplumsal yapının ataerkil bir yapıya sahip olmasından, kadınların hem işte hem de aynı zamanda evde yükümlülüklerini olmasından, eğitim açısından kadınların erkeklere göre daha alt seviyede kalmasından ve son olarak da erkeklerin fiziksel anlamdaki gücünden bahsetmektedirler.

Çalışma yaşamında kadınların daha üst seviyede olduğunu düşünen kadınlar, bunun nedenlerini %11.7 ile kadınların işte daha titiz ve ayrıntıcı olmasına bağlarken %5.8 ile kadınların daha çok hak ettiğine, % 5.2 ile de kadınların erkeklerden daha çok çalıştığına vurgu yapmışlardır.

Sizce kadınlar çalışmalı mı? sorusuna kadınlar, %90.9 ile olumlu yanıt verirken %2.6'sı olumsuz yanıt vermiştir. Kadınların çalışması gerektiğini ifade eden kadınlar, %68.8 ile kadınların ekonomik anlamda özgürlüğünü kazanması gerektiği, %63.6 ile erkeğe ve bir başkasına bağımlı olmaması gerektiği, %54.5 ile de kendine bakabilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunlarla beraber kadınların %4.5'i de kadının çalışmasının kadına özgüven getireceğine, ailesine bakabilmesi açısından fırsat yaratacağına, toplumsal anlamda toplumsal konumunda iyileşmeler yaşayacağına, kendini geliştireceğine katkıda bulunacağını ifade etmiştir.

Kadınlar çalışmalı mı? sorusuna hayır cevabı verenler, kadınların çocuklara ve bakıma muhtaç olanlara bakması gerektiğini, eğer eşinin kazandığı para yeterliyse kadını çalışmasına gerek olmadığını çünkü anne sevgisinin başka kimse tarafından verilemeyeceğini ve en önemlisi de kadınların iş yaşamında erkeklerden daha çok yıprandığını vurgulamışlardır.

Ekonomik şiddetin önemli göstergelerinden biri olan eşit işe eşit olmayan ücret fikri konusunda kadınlar, %42.9 ile aynı işte çalışan erkek ve kadının aynı ücreti aldığını savunurken %40.3'ü aynı ücreti almadıklarını ifade etmişlerdir. Yasalar önünde aynı işte çalışan kadın ve erkeğin aynı ücret alması konusu karara bağlanmışken pratik yaşamda bunun böyle olmadığını vurgulayan kadınlar, bu durumun sebeplerini ise çalışma alanında daha çok erkeklerin tercih edilmesi (%23.4), kadınların daha çok çalışmasına rağmen daha az ücret alması (10.4), erkekler daha çok çalışıyor (%1.9), kadınlar daha az iş yapıyor (%1.3) düşüncesi oluşturmaktadır. Diğer taraftan ankete katılan kadınların %3.9'u ise özel sektörün kadınları daha çok tercih ettiğini ve toplumsal yapımızdan kaynaklı olarak uzmanlaşmanın tam anlamıyla oturtulamadığından dolayı liyakatin olmadığını diğer bir ifadeyle torpilin olduğunu ifade etmişlerdir.

Hem işte hem de evde çalışmak sizi nasıl etkilemektedir? sorusuna verilen yanıtlar %54.9 ile olumsuz iken %29.2 ile ise olumludur. Hem işte hem de evde çalışılması kadınları olumsuz etkilerken bunun nedeni olarak ise %35.7'si çok yorulduklarını, %22.7'si evde gergin ve sinirli olduklarını, %3.2'si işte verimsiz olduklarını, %7.8'i de bu sayılan tüm olumsuzlukları yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ankete katılan kadınlara, Ülke nüfusu içinde en çok kadın mı, yoksa erkek mi işsiz kalmaktadır? sorusu sorulmuş ve kadınların %53.9'u kadınların işsiz kaldığını, % 29.2'si ise daha çok erkeklerin işsiz kaldığını ifade etmiştir.

Ülke nüfusu içinde daha çok kadınların işsiz kaldığını vurgulayan kadınlara bunun nedenleri sorulduğunda ise çalışma yaşamında daha çok erkeklerin tercih edildiği (%19.5), kadın eğitim alsa da kadına çalışması için izin verilmediği (%18.8), kadının eğitim seviyesinin erkeklere oranla daha düşük olduğu (%16.9), kadının çalışırsa doğum ve doğum sonrası (süt izni vb.) izinlerinin olduğu (%16.2), kadınların iş alanında istenmediği (%10.4) cevaplarının verildiğini görüyoruz.

İsteyerek mi yoksa zoraki mi çalışıyorsunuz? sorusuna kadınların çoğu (%87.0) isteyerek çalışıyorum cevabını verirken %1.3'ü zoraki çalıştığını dile getirmiştir. Zoraki çalışan kadınlar, bu durumu eşinin aldığı ücretin yetmediğine, mecburiyetten çalışmak zorunda kaldığına bağlamaktadır.

Siz çalışırken çocuklarınıza kim bakıyor? sorusuna kadınlar, %24.0 ile ailesinin ya da yakın akrabalarının baktığı, %9.7 ile çocuğunun bakıcısı olduğu, %7.8 ile çocuklarını kreş ya da anaokuluna gittiği cevabını vermiştir. Kadınların %5.2'si ise çocuklarının kendilerini idare edecek kadar büyüdükleri için kimsenin bakmadığını ifade etmişlerdir.

Kadınların kreş ve anaokulu cevabında eşlerin nasıl bir tutum sergilediği konusu da önemli bir konudur.

Ekonomik alana kadınların girmesi onlar için bir kurtuluş mudur? sorusuna kadınlar, %56.5 ile evet cevabı verirken %23.4'ü hayır cevabı vererek onlar için bir kurtuluş olmadığını dile getirmiştir.

Kadınların çalışması onlar için bir kurtuluştur diyen kadınlar, bunun nedenlerini ise şöyle sıralmışlardır; çünkü, çalışan kadının kendine olan güveni artıyor (%11.0), çalışan kadınlar kimseye özellikle de erkeklere bağımlı olmuyorlar (%9.1), çalışan kadınlar kendi ve çocuklarının geleceği konusunda geleceğe daha güvenle bakıyorlar (%7.8), çalışan kadınlar hayata daha olumlu bakabiliyor (%5.2), çalışan kadınlar, kendi bireyselliğinin farkına vararak kendini gerçekleştirebiliyor (%3.9). Bununla beraber kadınların %43.5'i kadınların çalışmasını bir kurtuluş olarak görmekte ve yukarıda sıralanan nedenlerin hepsine ortak olmaktadır.

Çalışma yaşamına giren kadınların ekonomik özgürlüğünü kazanmasıyla birlikte boşanma oranlarında da bir artış gözlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınlara yöneltilen, Kadının ekonomik özgürlüğü kazanması boşanmayı artıran bir sebep midir? sorusuna verilen cevaplar bunu onaylayan niteliktedir. Kadınların %66.22'si bu soruya evet derken %24.0'ı hayır demiştir.

Ankete katılan kadınlara yöneltilen, Sizce aile mi yoksa kariyer mi sizin için daha önemlidir? sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, kadınların %50.0'ı her ikisinin de önemli olduğunu, %39.6'sı ailenin kariyere daha önemli olduğunu, %4.5'i de kariyerin daha önemli olduğunu ifade etmektedirler. Kadınların kariyerdense ailenin daha önemli olduğunu söylemesi ise onların aile kutsaldır (%13.6), kadın ilk önce eş ve annedir (%11.7), çocuklara ancak anne daha iyi bakabilir (%7.1), kadın aile için vazgeçilmezdir (%6.5) fikirlerinden kaynaklanmaktadır.

Kariyerin daha önemli olduğu fikrini öne süren kadınların çoğunluğu bekar bayanlar olduğu için onlar, kariyer kadınların bireysel kimliği için önemlidir (%9.1), kariyer kadınlar için ekonomik anlamda önemlidir (%5.8), kariyer yapıldıktan sonra aile sonra da kurulabilir (%3.9) fikirlerini savunmaktadırlar.

3.4.2. Ki Kare (Chi Square Test) Analizleri

Kadının ekonomik alanda şiddete uğramasında rol oynayan faktörleri tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen ki kare analiz sonuçlarına göre, kadınların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, gelir durumu, ailenin yapısı (hane halkı sayısı, kararların alınması vb. gibi), toplumdaki sosyo-kültürel ve ekonomik yapı ile ekonomik şiddete uğrama arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir (Araştırmada ortaya konulan alt hipotezlerden 1, 2, 3, 4, 5. hipotezlerde anlamlı ilişki bulunurken 6 ve 7. alt hipotezlerde anlamlı ilişki bulunamamıştır).

Kadının sadece kadın (cinsiyet) olmasından dolayı şiddete maruz kaldığı önceden belirlenen varsayımımızı doğrulamaktadır. Bunu yapılan benzer araştırmalar (Kocacık, 2004: 48) da desteklemektedir. 300 evli kadın üzerinde yapılan çalışmada grubundaki kadınların, %57'sinin fiziksel şiddete, %36'sının duygusal şiddete, %32'sinin ekonomik şiddete, %30.7'sinin cinsel şiddete ve %29.3'ünün sözel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Yapmış olduğumuz araştırmada ise kadınların %51.3'ü duygusal şiddete, %13.6'sı ekonomik şiddete, %9.1'i fiziksel şiddete, %4.5'i cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Sıralamalar, yüzdeler de değişse de bu durum kadının sadece kadın olmasından dolayı şiddete uğradığı gerçeğini değiştirmemektedir.

Kadınların uğramış oldukları ekonomik şiddetle kadının medeni durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuş, dolayısıyla alt hipotezimiz de (kadın personelin %57.8'i evli, %38.3'ü bekar) doğrulanmıştır. Özellikle evli kadınların daha çok şiddete maruz kaldığını ve bu şiddeti de eşlerinin (kocaların) yaptığı diğer araştırmalar tarafından da kabul edilmiştir. Kocacık'ın yapmış olduğu araştırmada “... kadınların %46.5'i şiddete maruz kaldığı ve şiddeti uygulayan kişinin %98.5 gibi çok yüksek oranda 'koca' olduğu belirlenmiştir” (Kocacık'tan aktaran Özbudun, 2007: 160).

Diğer hipotezimiz olan kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile kadının eğitim durumu arasında da anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadınların eğitim seviyelerinin artması hem evde kararların alınmasını hem de maruz kalınan şiddeti etkilemektedir. Araştırmamızda ankete katılan kadınların %71.4'ü yükseköğretim-üniversite mezunu, %27.3'ü lise mezunudur. Dolayısıyla ailede ortak kararların alınması da buna göre şekillenmektedir. Ankete katılan kadınlar, %63.6 ile eşleriyle birlikte ortak karar aldıklarını, %12.3 ile de aile büyüklerinin karar verdiğini belirtmiştir. Bununla beraber %9.1'i kendisinin, %7.1'i de eşinin karar verdiğini belirtmiştir. Uğranılan ekonomik şiddet ise diğer şiddet türlerine oranla daha azdır (%13.6'sı ekonomik şiddet). Altınay ve Arat (2007: 82)'a göre de “kadınların öğrenim düzeylerini artmasıyla şiddet görme oranının düştüğü, okuma-yazma bilmeyen kadınlarda en az bir defa dayak yiyenlerin oranının %43, yüksek öğrenim görmüş kadınlarda ise bu oranın %12 olduğu saptanmıştır”.

Yaşadığımız dünyada kadına yöneltilen ekonomik şiddetin önemli nedenlerinden biri, toplumsal yapıdaki mevcut sosyo-kültürel ve ekonomik yapıdır. Bu ileri sürdüğümüz alt varsayımımızı da (Kadına yöneltilen ekonomik şiddet ile toplumdaki sosyo-kültürel yapı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur) doğrulamaktadır. Toplumun yapısı, bireylerin yaşam tarzlarını belirleyen bir faktör olduğundan, bireyler var olan kurallarla toplumda toplumsallaşmaya başlarlar. Toplumsallaşmayı belirleyen ise eril ideolojilerdir. Süregelen toplumsallaşma süreçleri, dominant olan erkekleri, kadınlar karşısında cesaretlendirmektedir.

Toplumsal cinsiyetle rolleri belirlenmiş olan kadın ve erkekler, toplumda farklı hareket alanlarına sahip olmuş ancak bu rol dağılımı kadınları erkeklere göre daha eşitsiz duruma düşürmüştür. Kadınlar, ekonomik bakımdan sömürülmüş, cinsel olarak nesneleştirilerek kullanılmış, tacize ve tecavüze maruz bırakılmış, sağlık, eğitim ve siyasetten yoksun bırakılarak yoksunlaştırılmıştır. Kadınların yaşamış olduğu bu durum sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan (ülkemizde de olduğu gibi) ülkelerde değil, gelişmiş ülkelerde de yaşanmaktadır. “Kadınlar ‘eşitlikçi’ kabul edilen toplumlarda dahi eşitsiz, aşağı bir konumu paylaşmaktadır. Kadınları üreme yetisi dolayısıyla cinsellikleri, erkeklerin denetimi altındadır. Öte yandan bu tip toplumlarda da kadınlar, erkeklerden daha fazla çalışmaya/üremeye zorlanmakta, (artı) ürünlerine erkekler el koymaktadır. Yani kadınlar, ‘eşitlikçi’ denilen toplumlarda dahi (çocuklarla birlikte) sömürülen grubu (sınıfı) oluşturmaktadır” (Özbudun ve Sarı, 2007: 104). Yaptığımız çalışmada da bunu görmek mümkündür. Ankete katılan kadınlara özellikle uygulanan ekonomik şiddetin nedeni ya da nedenleri sorulduğunda kadınların %30.5’i toplumdaki mevcut ekonomik yapıyı gösterirken %29.9’u sosyo-kültürel yapıyı, %20.1’i kadının eğitimsiz ve güçsüz olmasını, %12.3’ü erkeğin güçlü olması ya da gücü elinde bulundurmasını, %19.5’lik bir kısmı ise yukarıdaki tüm sebeplerin kadınlara karşı uygulanan ekonomik şiddeti beslediğini belirtmiştir. Gürkan ve Çoşar (2009: 125)’da bu durumu desteklemekte ve “...toplumun kültürel ve sosyal yapısı, dini inançlar, sosyal izolasyon, katı toplumsal roller, fakirlik, kadın-erkek eşitsizliği, kendi kendini kontrol yetersizliği ve zayıf kişilik gibi kişisel karakterler ekonomik şiddet riskini artırmaktadır” demektedir.

Yukarıdaki bulgular ve değerlendirmeler çerçevesinde ana hipotezimizin (Kadına yönelik ekonomik şiddet ile toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı arasında ilişki beklenmektedir) doğrulandığını kabul etmemiz gerekir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yapılan ve yapmış olduğumuz araştırmalar gösteriyor ki kadınlar, toplumda birçok şiddet (fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal vb.) türüne maruz kalmaktadır. Evrensel bir nitelik taşıyan şiddet (her ne kadar ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık gösterse de her yerde karşılaşılabilecek faktördür) hem aile içinde hem de toplumsal yaşamda ilişkileri zedeleyecek boyutlara varmaktadır.

Aile içinde ve kamusal alanda güçlünün (genelde erkektir) zayıf olana (genel de kadın ve çocuktur) karşı yapmış olduğu bir eylem olan şiddet, aslında bir toplum sağlığı sorunudur. İyi olmayan, sağlıklı işlemeyen bir mekanizmanın varlığı elbetteki o toplumu olumsuz yönde etkileyecek, sağlıksız, mutsuz, depresyon içinde, güvensiz bireyler yaratacaktır. Dolayısıyla böyle bir toplum, sağlıklı, sağlam düşünen ve girişken

kişiliklerin inşa edilmesine de engel teşkil edecektir. Oysaki sağlıklı ve mutlu bir toplum ancak sağlıklı bireylerin meydana getirdiği bir toplumdan oluşmaktadır.

Buradan hareketle ilk önce öğrenilen bir davranış olan şiddeti ortadan kaldırmak için bireylerin, ailelerin ve toplumun eğitim düzeylerini yükseltmek, bilgilendirmek ve bilinçlendirmek gerekmektedir. Özellikle kadınlara şiddetin bir eğitim aracı (çocuklara karşı) olarak kullanılmaması gerektiği ya da doğal karşılanmaması, maruz kaldıklarının şiddet olduğunun fark edilmesi gerektiği, erkeklere ise bir problem çözme yöntemi olarak kullanılmaması gerektiğinin öğretilmesi gerekmektedir.

Şiddetin ortadan kaldırılması ya da azaltılması için toplumun çekirdeğini oluşturan ailelerin sosyo-ekonomik ve yasal anlamda korunması, korunması için oluşturulan kurumların da aktif bir şekilde işlemesi için çaba sarf edilmesi, yapılacak yasal düzenlemelerle şiddetin tekrarı halinde ağır yaptırımlarla bireylerin caydırılması gerekmektedir. Günümüzde önemli bir etkiye sahip olan medyada da şiddet içerikli programların kaldırılması ya da azaltılması gerekmektedir.

Araştırmamızın odağında olan ekonomik şiddet ise kadınların toplumsal yaşamda birey olarak kendilerini geliştirmeleri ve yaşama tutunmaları için önemli bir engeldir. Bir hak ihlali olarak karşımıza çıkan ekonomik şiddet, kadınları yoksullaştırmakta, demokratikleşmeye de set çekmektedir. Bütün bunların ortadan kaldırılması için ise hem bireysel hem de toplumsal anlamda iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla sözü edilen her türlü şiddetin ortadan kalkması için çalışmalar yapan, plan ve projeler yapıp, yürüten tüm kurum ve kuruluşlar (sivil toplum kuruluşları, üniversitelerdeki kadınla ilgili araştırma ve çalışma yapan tüm merkezler dahil) arasında bilgi akışı sağlanmalı ve bir iletişim ağı oluşturulmalıdır. Kadınların ekonomik yaşama katılmasında yani işe alınmasında cinsler arasında eşitliği sağlayıcı önlemler alınmalı hatta gerekirse işveren kurumların ya da kişilerin pozitif ayrımcılık yapmaları sağlanmalıdır. Aslında pozitif ayrımcılık gerçek anlamda bir devlet politikası olarak benimsenmeli, sadece ekonomik anlamda değil aynı zamanda toplumsal yaşamın diğer alanlarında da (siyaset gibi) uygulanmalıdır.

Kadınların ekonomik anlamda şiddete maruz kalmaması için istihdam olanakları yaratılmalı, iş kurlmaları desteklenerek kredi almaları sağlanmalı, ekonomik kalkınmaya kadın katılımı artırılmalı ve sürekliliği sağlanmalı, her türlü karar alma mekanizmalarında (ekonomi, siyaset, hukuk vb. alanlarda) kadın katılımı sağlanmalıdır.

Sözün kısası, toplumsal yaşantımızda önemli bir yere sahip olan kadınları, hak ettikleri statüye ve rollere kavuşturmak için toplumsal yaşamda kanıksanmış olan sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkileri yeniden

kurgulamalı ve kadınları destekleyen, onları güvenceye alan ve koruyan hizmetler geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Arın, Canan (1996). Kadına Yönelik Şiddet. *Cogito*, (6-7), Kış-Bahar, s. 305-312.
- Altınay, Ayşe Gül, Arat, Yeşim (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Aksoy, Ercüment (1993). Aile İçi Şiddet. *Türk Tabipler Birliği Dergisi*, Ankara.
- Ayan, Sezer (2007). *Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet (Sivas İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme)*.Yayımlanmamış Doktora Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekizceleroğlu, Rengül, Zeyrekli Sedef (2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Sonuçları. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, C. 2, (4), s. 63-75.
- Gürkan, C. Özlem, Coşar, Fatma (2009). “Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”. *Uluslar Arası Kadın Çalışmaları Kongresi*, 5-7 Mart, Sakarya.
- Işık, Nazik S. (2007). Türkiye’de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi*, C.2, (4), s.112-117.
- İçli, Tülin Günşen (1994). Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul-İzmir Örneği. *Hacettepe Üniv. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.11, (1-2), s.7 -20.
- Kocacık, Faruk (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet Türkiye’den Örnekler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Mian, Marcellina (2005). World Report on Violence and Health: What It Means For Children and Pediatricians. *The Journal of Pediatrics*, (145), s. 14-19.
- Özbudun, Sibel (2007). Anneler Günümüz Kutlu (mu) Oluyor? *Küreselleşme Kadın ve ‘Yeni’ Ataerki (iç)*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Özbudun, Sibel, Sarı, Cahide (2007). Erkekler Kadınları ‘Sömürüyorlar’ mı?. *Küreselleşme Kadın ve ‘Yeni’ Ataerki (iç)*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Tezcan, Mahmut (1996). Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul. *Cogito*, (6-7), Kış-Bahar, s. 105-108.
- User, İnci, Kümbetoğlu, Belkıs ve Kolonkaya Tolunay (2002). Şiddete İlişkin Bir Bilinç Yükseltme Çalışması. *Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (iç)*. Ankara: TODAİE Yayınları.